

СТАНОВИЩЕ

от проф. Кольо Видев Коев, дн

на материалите, представени за участие в конкурс
за заемане на академичната длъжност „доцент“
на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“,
по: област на висше образование 2. Хуманитарни науки,
професионално направление 2.3 Философия (Формална и практическа логика)

В конкурса за „доцент“, обявен в Държавен вестник, бр. 96 от 11.11. 2025 г., и в интернет страницата на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ за нуждите на катедра Философия към Философско исторически факултет, като кандидат участва гл. ас. д-р Мартина Стоилова Минева – Николова от катедра Философия към Философско исторически факултет на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“.

Общо представяне на процедурата и кандидата

Със заповед № РД-22-37 от 09.01.2026 г. на ректора на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ (ПУ) съм определен за член на научното жури в конкурс за заемане на академичната длъжност „доцент“ в ПУ по област на висше образование 2. Хуманитарни науки, професионално направление 2.3 Философия (Формална и практическа логика), обявен за нуждите на катедра Философия към Философско исторически факултет.

За участие в обявения конкурс е подал документи единственият кандидат: гл. ас. д-р Мартина Стоилова Минева – Николова от катедра Философия към ФИФ на ПУ “Паисий Хилендарски”.

Представеният от Мартина Стоилова Минева – Николова комплект материали на хартиен носител е в съответствие с Правилника за развитие на академичния състав на ПУ и включва следните документи:

Анотации на материалите по чл 65 от ПРАСПУ; Самооценка на приносите; Документи за учебна работа; Документи за научно-изследователска работа; Списък на приложените за участие в конкурса публикации; Списък на установените цитирания и др.

Кандидатът, гл. ас. д-р Мартина Стоилова Минева – Николова е приложила общо 15 научни труда: 2 монографии, 11 студии (2 от тях на английски език в специални броеве на сп. *Социологически проблеми*) и 2 статии. Авторът е посочил 15 цитирания на научните трудове. Цитиранията са основно в сп. *Социологически проблеми* (индексирано и реферирано в Pro Quest/Sociological Abstracts, CEEOL, EBSCO и ERIH PLUS) и *Хетеродоксия* (където статиите се приемат след научно рецензиране).

Един “птичи поглед” към представените за рецензиране трудове би могъл да ги представи по следния начин:

1) *Общата проблемна област*, в която се разполагат те, може да се обозначи като *поле на практическата логика*, чиято сърцевина са ситуираните езикови взаимодействия с акцент върху зависимостта на логическата работа от времевите структури на практиката;

2) *Специфичният им интерес* е насочен към *всекидневните езикови употреби* (всекидневни категоризации, всекидневни квантификации, индексализиращи практики и т.н.), които разкриват важен практикологически разрез, осигуряващ достъп до различни *случаи на социална уязвимост* (предмет на привилегировано в по-широката научна общност на кандидата изследване);

3) *Преобладаващата част* от тези публикации е фокусирана върху *точките на засрещане между формална и практическа логика* в контекста на това, което М. Минева нарича “новаторски практики”, при което на преден план изпъква *многомерен анализ на операции на недедуктивно извеждане* като абдукция, индукция, трансдукция. В най-голяма степен тези практикологически фигури в теоретичната си обвързаност са изследвани в хабилитационния труд *Новаторства. Абдукция, индукция, трансдукция в логиката на практиката*, публикуван като монография в издателство “Изток-Запад” през 2025 г., поради което и вниманието ми ще бъде съсредоточено най-вече върху него.

Преди това обаче ще си позволя да характеризирам съвсем накратко проектната ангажираност и педагогическата дейност на кандидата, тъй като те открояват важни аспекти от творческия профил.

След 2019 г., след като Мартина Минева е назначена за гл. асистент в Катедра “Философия”, тя участва в 7 колективни и индивидуални проекта (в някои от които като

ръководител). Теоретичен израз работата в тези проекти намира най-вече в публикации 2.2, 2.7, 3.1 от представения списък с публикации (тук не включвам хабилитационния труд и трудовете, които препращат към разгърнатата в него проблематика, тъй като за тях ще стане дума отделно). Бих открил специално проекта “‘Нямам никой, към когото да се обърна’ - социоаналитични измерения на уязвимостта”, който отлично демонстрира както вписването на д-р Минева със собствената практикологическа проблематика (в случая обвързана с Анализа на разговори на Х. Сакс) в една от ключовите области на социоаналитична работа на Катедра “Социология и науки за човека”, така и способността ѝ да увлича и вдъхновява студенти и докторанти в заниманията си. За развитието на този проект имам непосредствени впечатления, тъй като по онова време бях преподавател в катедра “Социология и науки за човека” на ПУ ”Паисий Хилендарски”, която активно подкрепяше проекта.

Що се отнася до педагогическата дейност на кандидата, може да се каже, че след 2019 г. тя чете осем основни курса в бакалавърска, магистърска и докторантска програма, в които специфицира логическите си занимания съобразно собствените интереси. Сред тях бих открил курсовете по Логика и Критическо и творческо мислене в магистърската програма и курса Ендогенна логика на откривателските и иновационните практики в докторантската програма.

Оценка на основните приноси

Оттук нататък ще съсредоточа вниманието си най-вече върху хабилитационния труд на Мартина Минева: *Новаторства. Абдукция, индукция, трансдукция в логиката на практиката*. “Изток-Запад”: София, 2025 г., като ще се опитам да го разгледам през най-съществените приноси, които бих открил в него.

Първото нещо, което ще отбележа, е удачният избор на фокус на изследването. На едно място към края на книгата Минева нарича новаторските практики “екстатичен момент на логическото” (с. 237) и това обозначение добре изтъква *събитийността* в логическите процедури на “недедуктивно извеждане в науката”, около които е центрирано изследването, и препраща към един въпреки всичко поддаващ се на *логически* анализ “неформализируем остатък” в пределите на този опит. Заглавието на монографията откроява елементите, които влизат в сложна игра помежду си, за да реализират споменатата вече събитийност.

Същевременно това заглавие крие известно напрежение в себе си, доколкото основното понятие в него, “новаторства”, още в началото (с. 17) е спрегнато с “иновации” (в смисъла на Шумпетер), макар, по думите на автора, да трябва да се разбира “по-широко” от икономически иновации, а именно като свързани с пораждащи нови идеи събития, с революционизиращи

съответната парадигма практики или с практики, разширяващи даден образец. Иначе казано, в случая “новаторства” (в смисъла по-скоро на научни открития) се разполага между научните революции на Кун и иновациите на Шумпетер. В монографията за съжаление липсва по-пространен сравнителен анализ между “новаторства” и “иновации”, за да стане по-ясен и споменатият по-горе “по-широк смисъл”, както и евентуално прехода между тях.

Като казвам удачен избор на фокуса на изследването, имам предвид и *разширението му към прагматистката логика на Чарлс Пърс*, доколкото самият Пърс е критично настроен, по думите на автора, както към “ограниченията на строгите формалнологически подходи”, така и към подходите, занимаващи се с „логиката на завършения изследователски доклад“ (Норуд Хансен), удържайки при все това една “фундаментално логическа” перспектива към проблематиката на научното откритие.

На трето място, този фокус интегрира и случая с откритието на Йоханес Кеплер, който Минева уместно заема от Пърс, макар в последна сметка да го анализира на друго равнище, от гледна точка на развиваната от нея логика на практиката.

Детайлното изследване в Първата част на концепциите за абдукция и индукция (Пърс и Хансън) и за трансдукция (Библер) очертава значими нови граници между основните операции на недедуктивно извеждане, които се оформят в процеса на обновяване на парадигмата под натиска на натрупани противоречия (в последна сметка - на аномалия, схващана като предпредикатно противоречие). Анализът извежда на преден план разширения *във границите* - чрез добавяне на т.нар. *индуктивни* (количествени) и *абдуктивно-индуктивни* (качествено-количествени) *кванти* - и *на границите на парадигмата* посредством *абдуктивен квант*: “единица ново качество в новоизведен образец, което отваря неопределено самия образец за следване чрез аналогизиране при индуктивно извеждане” (Анотация, с. 2). Последното понятие е особено важно, защото повдига проблема за *екзогенното функциониране на недедуктивните изводи* “през въпроса за възможностите за излаз от *интрасубективността* към *интерсубективността*, а оттук и към общовалидност” (с. 60). Така, в самия ход на анализите в Първата част изникват приноси, като например непърсовата (но разгърната посредством Пърс) идея за “абдуктивен квант”, или присъединяването към кръга от недедуктивни логически изводи на трансдукцията като “характеристика на революционни практики ... предизвикана от синтез на клъстър от аномалии” (Анотация, с. 3). По-същественият резултат от този анализ обаче е натъкването на необходимостта от излизане *извън прагматистките* предели към *практикологическо* поле и аргументирането на тази

необходимост. Това ни препраща към *специфичната методологическа призма*, през която авторът извършва своя анализ.

В “битката” за “остриета на анализа”, ако можем да обозначим с тази използвана от М. Минева метафора главните й методологически усилия във Втора част, тя предприема един неочакван, но успешен ход с реконструкцията на Давоския дебат от 1929 г. между Мартин Хайдегер и Ернст Касирер върху Кантовото наследство (с проблематизирането на трансценденталното въображение), за да постави въпроса за т.нар. “неформализируем остатък”, от който тръгват “практикологическите анализи на некласически мислените априорни синтезирания при недедуктивно извеждане” за разлика от класическата формалнологическа позиция за “формализиране без ограничения” на формите на “недедуктивните изводи”. Това е и път, по думите на Минева, към своеобразно “разширение на формалнологическия анализ с некласически интенционален анализ в заниманията с недедуктивните изводи” (с. 143-144). Важно решение на автора тук е акцентът върху Касиреровата реабилитация на продуктивната способност за въображение при Кант чрез т. нар. от Касирер *forma formans*, която Минева обаче преосмисля като “воля за формиране в некасиреров и некантов смисъл”. Така, от гледна точка на новаторските практики *forma formans* се разглежда “като [непредзададена] воля за формиране, а с това и за постигане на изоморфия между формите на разсъдък и сетивност” (с. 150).

В този контекст съвсем естествено стои и проблемът за “екзогенното функциониране” на логиката на практиката, а с това и за прехода от *интрасубективно* към *интерсубективно* съществуване на научните открития, за “начина, по който мисловни форми, възникнали по различни интенционални траектории и без предзададена азова форма, могат да се окажат валидни и разбираеми за множество трансцендентални субекти” (Анотация, с. 3). За решението на този въпрос М. Минева прави собствен принос към тезата на Д. Деянов за “трансценденталния трети” като условие за трансцендентална интересубективност, разглеждайки синтезирането на трансценденталния трети от откривателя (в случая с Кеплер - *homo astronomicus*) като “възможност за хомоморфия”, т.е. за разпознаване като валидни тъкмо на мисловните форми, явили се по различни интенционални маршрути и без предзададена азова форма. *Хомоморфията*, от друга страна, се оказва *практикологическо постижение*, предопределящо непредзададено общовалидността и обективността на изведените форми, вместо да се постулира изначалната им универсалност.

Както се вижда, успешната “битка за остриетата на анализа”, т.е. за изграждането на ефективно методологическо ядро на анализа, изисква умела работа с гледни точки, представящи традиции, чужди на формалнологическата перспектива, и преди всичко:

феноменологията на Хусерл, философската херменевтика на Хайдегер, етнометодологията на Х. Гарфинкъл и Анализа на разговори на Х. Сакс, ендегенната логика на практиката на Джеф Колтър, философията на Ернст Касирер, социоанализата на Бурдийо. Мартина Минева не само успява пълноценно да извлече възможностите, които те предоставят за постигане на логика на практиката, но и да ги специфицира към особеностите на собственото изследване. Но тук трябва да се каже още нещо, което констатираме много рядко в българската научна практика - *великолепното познаване и виртуозно ползване на български автори*, допринесли за “некласическата интерпретация” на тези мислители (някои от тях бяха споменати в Становището). По този начин Минева се вписва добре в една *жива традиция* и същевременно отчетливо откроява собствения принос в тези рамки.

Третата част на монографията се явява естествено продължение на първите две части, съсредоточавайки поглед върху генезиса на “случая Кеплер” и най-вече върху разгръщането на неговия “теоретичен замах” или, собствено казано - върху прехода от единичното Кеплерово откритие към формулирането на законите за планетарните движения. При този преход акцентът е отново върху събитийността - не като хомогенно, разтеглено “сега”, а като Хайдегеров “миг”, разглеждан като “дълго автентично настояще” (в интерпретацията на Св. Събева). Изводът на М. Минева: “Оказва се, че тъкмо в този миг на абдуктивно извеждане (в който възниква абдуктивен квант, а с това и трансцендентален трети) започва разгръщането на теоретичния замах на новатора” (с. 242-243).

Бих назвал *три групи*, към които могат да се отнесат посочените от мен приноси: 1) Обосноваване на ключови принципи на *нова научна област*; 2) Формулиране на *нова теория*; 3) *Разработване на аналитични инструменти* за по-нататъшна работа във вече споменатата научна област.

Приемам безусловно самооценката на приносите на кандидата и потвърждавам, че те са дело на личните му усилия.

Критични забележки и препоръки

Надявам се вече да съм показал евристичността на оценявания труд, възможностите, които той дава за разработване на други области. Именно в това си качество той повдига и въпроси и позволява дискутирането на проблемни места. Тук нямам възможност за по-детайлно обсъждане на някои от трудните места в анализа на Мартина Минева, затова ще отбележа само два такива момента.

Първият се отнася до евентуалното разширение на анализа към отбелязаното в началото на Становището сравнение между “новаторства” и “иновации” (например в смисъла на

Шумпетер), за да се обоснове по-добре “по-широкия смисъл на “новаторства”. Още повече, че самият Шумпетер прави разлика между двете, пояснявайки, че откритието е нещо, което има или няма потенциал за икономическо приложение, докато иновацията винаги представлява успешен опит за икономическа експлоатация. Към това бих добавил евентуално сравнение между “екзогенното” функциониране на новаторските практики и съответно на иновациите при Шумпетер (при Шумпетер това е проблемът за икономическия ефект на имитациите и разпространението на иновацията, който винаги е по-голям от самото обновление). Шумпетер разглежда този въпрос в *Теория на икономическото развитие* (в теорията си за бизнес циклите), търсейки отговор на въпроса какви са условията за възможност новите комбинации да възникват “прекъснато... или на рояци”. Въпросът ми тук е по-скоро дали М. Минева вижда възможности за подобно разширение и кои моменти от собствения ѝ анализ го позволяват в най-голяма степен. На с. 19-20 в *Новаторства* като такава възможност се предлага аналогия между “теоретичния замах” на новатора и евентуален “предприемачески замах”, но не съм убеден, че тази аналогия решава проблемите, които повдига например Шумпетер.

Вторият ми коментар е свързан с един от решаващите моменти на научното откритие - “мига” (Хайдегеровият *Augenblick*) или “дългото автентично настояще”. Струва ми се, че тук има място за още анализи, най-вече по посока на една “респонсивна феноменология”, каквато предлага Бернхард Валденфелс. Питам се дали “интрасубективното случване на откритието” се изразява единствено в активното протенционално отваряне към възможности, или трябва да отчетем и предварителния момент на афициране на трансценденталния Аз от “чуждото”, или разпознаването на чуждото тъкмо “като чуждо”, *преди всяко означаване*, преди каквото и да било *смислово идентифициране на чуждото като “това” или “онова”*. Иначе казано, ако цитирам тук Валденфелс, чуждото ни “предизвиква и поставя под въпрос собствените ни възможности, дори преди да се включим в поставянето на въпроси и отговори”. Тъкмо този момент, според мен заслужава специален анализ, защото има пряко отношение и към проблема за синтезирането на “трансценденталния трети”.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Документите и материалите, представени от гл. ас. д-р Мартина Стоилова Минева-Николова отговарят на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), на Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и на съответния Правилник на ПУ „Паисий Хилендарски“.

Кандидатът в конкурса е представил достатъчен брой научни трудове, публикувани след материалите, използвани при защитата на ОНС „доктор“ и придобиване на научното звание гл. асистент. В работите на кандидата има оригинални научни и приложни приноси, като представителна част от тях са публикувани в списания и в научни сборници, реферирани в международни бази данни. Теоретичните му разработки имат практическа приложимост, като част от тях са пряко ориентирани към учебната работа. Научната и преподавателската квалификация на Мартина Минева е несъмнена.

Постигнатите от главен асистент Минева резултати в учебната и в научноизследователската дейност напълно съответстват на минималните национални и допълнителните изисквания на Пловдивския университет “Паисий Хилендарски”, приети във връзка с Правилника на ПУ за приложение на ЗРАСРБ.

След запознаване с представените в конкурса материали и научни трудове и с оглед на анализ на тяхната значимост и съдържащите се в тях научни, научноприложни и приложни приноси, намирам за основателно да дам своята положителна оценка и да препоръчам на Научното жури да изготви доклад предложение до Факултетния съвет на Философско исторически факултет за избор на гл. ас. д-р Мартина Стоилова Минева-Николова на академичната длъжност „доцент“ в ПУ „Паисий Хилендарски“ по: област на висше образование 2. Хуманитарни науки, професионално направление 2.3. Философия (Формална и практическа логика).

26. 02. 2026 г.

Изготвил становището:

(подпис)

Проф. дн. Кольо Коев